

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Aandeelhouderschap Stedin	TELEFOONNUMMER	+31621124703
DATUM	PM 29-11-2022	E-MAILADRES	Hans.rijnten@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-292873278-77	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Hans Rijnten	TEAM	ECO
NUMMER PS	PS2022PS	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen

BIJLAGEN	1. 20220525 Aanbevelingsbrief Gemeenten2. Slidedeck participatie nieuwe aandeelhouders (infosessie 10 juni 2022)3. Financiering regionale netwerkbedrijven (Brief Tweede Kamer 13 juli 2022)4. Onderzochte oplossingsrichtingen (Bijlage brief Tweede kamer)5. Project Omega Aanbiedingsbrief 5 september 20226. Project Omega Procesbrief 5 september 2022

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Dit voorjaar heeft Stedin een brief gestuurd aan het College met het verzoek tot een nadere verkenning van het aandeelhouderschap in Stedin ter versterking van het eigen vermogen met €1,8 miljard. Dit is noodzakelijk om in totaal €8 miljard aan investeringen te kunnen doen in uitbreidingen van het regionale elektriciteitsnetwerk en zo netcongestie op te lossen en verdere congestie te voorkomen. In de Kadernota 2023-2026 is in dit kader vermeld dat in het rapport Groeisprom Utrecht 2040 een mogelijke deelneming van € 75 miljoen in Stedin is opgenomen en staat aangekondigd dat we eventuele deelneming onderzoeken. Ten aanzien van het verzoek van Stedin trekt de provincie Utrecht samen op met de andere zogenaamde cornerstone investors; provincies Zeeland, Zuid-Holland en gemeenten Amersfoort en Utrecht. Op 7 november 2022 heeft een bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen deze cornerstone investors en Stedin. Hierin is een aantal condities gesteld ten aanzien van een eventueel aandeelhouderschap. Deze condities worden de komende periode verder verkend. In deze Statenbrief wordt u nader geïnformeerd over het verzoek vanuit Stedin, een eerste inhoudelijke analyse en het vervolg.

Verzoek Stedin

Stedin staat de komende decennia voor een enorme opgave in het netbeheer. Er moet voor €8 miljard aan investeringen worden gedaan om de energietransitie en ontwikkeling van woningen en bedrijventerreinen te kunnen faciliteren, en problemen met netcongestie op te lossen en nieuwe problemen te voorkomen. Om deze investeringen te kunnen doen, moet het eigen vermogen van Stedin worden versterkt met €1,8 miljard, zodat tegen gunstige condities kan worden geleend op de kapitaalmarkt en de huidige zogenaamde credit rating van Stedin niet verslechtert. Stedin heeft hierover dit voorjaar een brief gestuurd aan alle overheden die wél onder het verzorgingsgebied van Stedin vallen, maar nog geen aandeelhouder zijn met een verzoek tot verkenning van het aandeelhouderschap in Stedin (zie bijlage 1). Op 10 juni is hierover ook een informatiebijeenkomst gehouden voor de beoogde nieuwe aandeelhouders (zie bijlage 2). Ministers Kaag en Jetten hebben op 13 juli 2022 een brief gestuurd aan de 2^e Kamer over de financiering van de regionale netwerkbedrijven (bijlage 3). Daarnaast is er in de Rijksbegroting een reservering gemaakt voor een kapitaalversterking van Stedin in 2023. Begin september 2022 is een vertrouwelijk informatiepakket vrijgegeven door Stedin op basis waarvan de beoogde nieuwe aandeelhouders eventuele toetreding verder verkennen (bijlage 4 en 5). Een eerste analyse van het verzoek van Stedin op basis van dit informatiepakket levert het volgende beeld op qua maatschappelijk belang/solidariteit, kapitaalvraag, businesscase, invloed/zeggenschap en planning.

Maatschappelijk belang en solidariteit

Er is een maatschappelijk probleem in de vorm van de borging van de leveringszekerheid en de uitvoering van de beleidsambities van Rijk, provincies en gemeenten voor verduurzaming en realisatie van hernieuwbare energie. Dit vormt een direct knelpunt voor de gemaakte afspraken uit het klimaatakkoord. Daarnaast kunnen ook plannen voor aansluiting van nieuwe woon- en werklocaties en in sommige gevallen zelfs bedrijven onder druk komen te staan. Op 17 november 2022 heeft Tennet hierover een bericht naar buiten gebracht, dat op steeds meer plekken in het land het elektriciteitsnet vol zit en bedrijven die een aansluiting willen op een wachtlijst terechtkomen. Over de gevolgen hiervan voor de provincie Utrecht bent u recent per Statenbrief [PS2022MM117] geïnformeerd. Dit heeft dus een enorme economische en maatschappelijke impact en willen we in het verzorgingsgebied van Stedin, waar Utrecht in valt, zo veel mogelijk voorkomen. Vanuit het principe van solidariteit en een gezamenlijke verantwoordelijkheid herkennen we ook het belang van een brede vertegenwoordiging van de overheden in het aandeelhouderschap, in overeenstemming met het verzorgingsgebied van Stedin.

Kapitaalvraag

Van de benodigde €1,8 miljard is op korte termijn € 1,1 miljard nodig en aanvullend in een volgende Collegeperiode van de gemeenten (vanaf 2026) een conditionele vervolgemissie van €700 miljoen. In de Miljoenennota is door het Rijk €500 miljoen gereserveerd voor de kapitaalversterking van Stedin. Daarmee komt de resterende kapitaalvraag voor de korte termijn neer op €600 miljoen. Dat is een flink stuk lager dan de kapitaalvraag waar in het oorspronkelijke verzoek van Stedin sprake van was. In de verdere verkenning wordt gekeken naar een logische verdeelsleutel en naar draagkracht onder de beoogde nieuwe aandeelhouders. Op basis hiervan kunnen de beoogde nieuwe aandeelhouders volgend jaar al dan niet besluiten tot deelname in Stedin. Voor de lange termijn blijft de oorspronkelijke kapitaalvraag van € 1,8 miljard bestaan. Onderdeel van de verdere verkenning is om hiervoor in gezamenlijkheid ook goed naar oplossingsmogelijkheden te kijken.

Businesscase

Een deelname in een toekomstige aandelenemissie van Stedin heeft tot gevolg dat door de meeste beoogde nieuwe aandeelhouders leningen moeten worden aangetrokken. De financiële consequentie voor de exploitatiebegroting (businesscase) is hierbij afhankelijk van drie factoren:

1. Omvang van het geïnvesteerde bedrag.

Zie vorige alinea.

2. Te betalen rente op deze leningen

Gezien het grillige verloop van de rente over de afgelopen periode zal de businesscase pas bij het afsluiten van de lening precies bepaald kunnen worden. Voor de cornerstone investors is dit essentieel om te kunnen besluiten over (de omvang van) onze deelname. De langjarige rente voor een investering van bijv. €100 miljoen ligt in de afgelopen maanden tussen de 2 tot 3%. Dat betekent een rentelast van € 2 à 3 miljoen per jaar. Die zal zoveel mogelijk gevonden moeten worden aan de opbrengsten kant en zo min mogelijk drukken op de begroting.

3. Verwachte dividendopbrengsten in de komende jaren.

Er zijn twee soorten aandelen Stedin, gewone aandelen en zogenaamde cumulatief preferente aandelen:

- Alleen de cumulatief preferente aandelen bieden zekerheid op een vast dividend van 3% (voor de periode 2022-2026, daarna wordt het elke 4 jaar vastgesteld). Cumulatief preferente aandelen geven geen aanspraak op de restwaarde van de onderneming. Op dit moment is slechts ca. 10% van de geplaatste aandelen cumulatief preferent. De verwachting is dat dit ook het maximale percentage is bij de uitgifte van nieuwe aandelen.
- Voor gewone aandelen is vanuit de reguleringsmethodiek van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een redelijk rendement op de investeringen toegezegd. Door de grote investeringen die de komende periode gedaan moeten worden, zal het dividendrendement op gewone aandelen echter pas op de lange termijn gemaakt worden. De door Stedin geprognostiseerde dividend-opbrengst op normale aandelen is voor de langere termijn (periode 2023 - 2046) gemiddeld 1,5 - 2,5% per jaar. Gezien het onzekere verloop van de energietransitie kunnen de nodige kanttekeningen worden gezet bij deze prognose.

Op basis van bovenstaande factoren zal in de verdere verkenning van het aandeelhouderschap worden gekeken naar de mogelijkheden (scenario's) om te komen tot een verantwoord voorstel voor een deelname in Stedin.

Invloed/zeggenschap

Het grootste deel van de activiteiten van Stedin valt onder de gereguleerde taak die onder toezicht staat van de ACM. Daarom is de invloed van de aandeelhouders van Stedin in zijn algemeenheid beperkt. De aandeelhouderscommissie (AHC) bereidt namens alle aandeelhouders de besluitvorming in de AvA voor. Op dit moment is nog niet duidelijk of de nieuwe aandeelhouders met hun investering voldoende stemaandeel krijgen voor een positie in deze AHC. Naast stemaandeel is echter ook een goede regionale vertegenwoordiging van aandeelhouders een belangrijke factor van betekenis bij de samenstelling van de AHC.

In de praktijk is er sprake van informele zeggenschap, omdat de aandeelhouderscommissie het consensusmodel hanteert en daarmee ook de belangen van de kleinere aandeelhouders meeweegt. Daarbij speelt dat alle aandeelhouders overheidslichamen zijn die vaak eenzelfde belang nastreven en dezelfde maatschappelijke doelen willen bereiken. Aandeelhouders kunnen daarmee zorgen voor accentverschuivingen in de (investering)strategie van Stedin, maar oefenen geen directe invloed uit op investeringen in de regio/gemeente.

De zeggenschap in relatie tot het aantal aandelen en een positie in de AHC vormen onderwerp van de verdere verkenning van het aandeelhouderschap in Stedin.

Planning

De oorspronkelijke planning van Stedin ging uit van een indicatief intekentmoment op 14 november 2022 en definitieve besluitvorming in het eerste kwartaal van 2023. De cornerstone investors en met name de provincies hebben aangegeven dat dit niet haalbaar is. Belangrijk argument hierbij is de aankomende verkiezingen voor provinciale staten. De provincies vinden het niet gepast om vlak voor deze verkiezingen nog een deelname in Stedin ter besluitvorming voor te leggen. Stedin heeft op basis hiervan een nieuwe planning afgegeven die rekening houdt met deze gevoeligheid en ook voor de beoogde gemeentelijke aandeelhouders meer realistisch is. Het beoogde tijdpad is nu dat er voor de zomer een eerste indicatie wordt afgegeven en na het zomerreces eventuele besluitvorming wordt voorzien. Vooruitlopend op deze planning vinden onderhandelingen plaats tussen Stedin en het Rijk over de participatie door het Rijk op basis van de eerdergenoemde €500 miljoen.

Rijk en Cornerstone Investors

De Staat en de netwerkbedrijven Alliander, Enexis en Stedin zijn recent tot een onderhandelingsakkoord gekomen over de voorwaarden waaronder een kapitaalstorting en daarmee aandeelhouderschap door de Staat in de regionale netwerkbedrijven in de toekomst mogelijk wordt. De voorwaarden zijn vastgelegd in een [Afsprakenkader \(op Stedingroep.nl\)](#). In de Miljoenennota is eerder al een bedrag gereserveerd van € 500 miljoen voor het versterken van de kapitaalpositie van Stedin om investeringen in de energietransitie te ondersteunen. Stedin en het Rijk werken hiervoor richting eind dit jaar op basis van het eerdergenoemde afsprakenkader de voorwaarden voor de aandelenparticipatie verder uit. Deze participatieovereenkomst zal begin 2023 via een voorhangprocedure worden voorgelegd aan de Tweede Kamer. Deze overeenkomst zal op hoofdlijnen ook gelden voor de overige nieuwe toetreders. De cornerstone investors hebben het verzoek neergelegd om aan te schuiven bij de gesprekken tussen Stedin en het Rijk, zodat het straks een herkenbaar afsprakenkader is. Daarnaast is het verzoek neergelegd dat wij inzage krijgen in de aanvullende studies die het Rijk doet ter onderbouwing van het aandeelhouderschap (*due diligence*, waardebeoordeling), zodat hier niet te veel onnodig dubbel werk in wordt verricht. In gezamenlijkheid met de overige Cornerstone Investors zal hiervoor extern advies worden ingewonnen.

Strategische doorkijk

De actuele kapitaalbehoefte van Stedin kan sec als financieringsvraag benaderd worden, maar voor de cornerstone investors lijkt dat een te beperkte benadering. Er is een aantal meer strategische aspecten die in dit kader van belang zijn mee te nemen in de integrale afweging van dit vraagstuk. Deze meer strategische doorkijk dient niet verdragend te werken ten aanzien van een verdere verkenning van het aandeelhouderschap in Stedin, maar is in aanvulling op de hiervoor besproken condities wel essentieel voor de cornerstone investors. Op onderdelen zal hierover richting besluitvorming over een eventuele deelname in Stedin ook al meer duidelijkheid moeten zijn ten behoeve van een zuivere integrale afweging. Juist ook om het lokale en regionale politieke draagvlak voor deze vorm van mede-financieren van de energietransitie te vergroten.

Het gaat daarbij om o.a.

- Integrale rolname en financiering van de energietransitie door Rijk, regio en regionale netbeheerders; o.a. duurzame opwekking, warmtetransitie inclusief de overgang van de warmtenetten in publieke handen.
- Onderzoek naar alternatieve manieren om de regionale netbeheerders te kapitaliseren
- De uitkomst van het Provinciaal onderzoek investeringsmogelijkheden versnelling Energietransitie (PS2022MM58-01) dat mede naar aanleiding van het Initiatiefvoorstel van de VVD (PS2022MM32) wordt uitgevoerd. Dit onderzoek is begin 2023 afgerond en wordt met u gedeeld.
- Integrale afweging van een investering in het aandeelhouderschap Stedin ten opzichte van andere toekomstige grote geldvragers (Treasurybeleid; geen *first come, first serve!*)

Vitens

Een concreet voorbeeld van de laatste categorie (integrale afweging) is Vitens. Vitens is een drinkwaterbedrijf waarvan de provincie Utrecht aandeelhouder is voor 4,95%. Mede als gevolg van wisselvalliger weer en een grotere vraag naar drinkwater is de huidige waterwinningsinfrastructuur op middellange termijn ontoereikend om aan de toenemende vraag te kunnen voldoen. Vitens heeft daarom haar investeringsvraag fors opgeschroefd. Het is daarbij noodzakelijk dat haar eigen vermogen (EV) moet worden versterkt om succesvol te zijn op de kapitaalmarkt. Om dat EV te versterken zal gekeken – en onderzocht worden – in hoeverre er bereidheid is bij de zittende aandeelhouders om kapitaal bij te storten in de vorm van aandelen. Naast de huidige aandeelhouders zal ook gekeken worden naar mogelijke bijdragen vanuit het Rijk. Het betreft daarmee een vergelijkbare casus als Stedin. Het is de verwachting dat de directie van Vitens medio 2023 een financiële verkenning zal presenteren waarin de bandbreedtes bekend zullen worden voor mogelijke bijdragen van de zittende aandeelhouders en in welk tijdspad deze financiële bijdragen gewenst zijn. Wij zullen u separaat via een Statenbrief uitgebreider informeren over de ontwikkelingen rond Vitens.

Treasurybeleid

Breder dan alleen Stedin en Vitens wil het college graag op woensdag 18 januari 2023 in de Financiële Audit Commissie (FAC) en eventueel op 25 januari in de commissie Bestuur, Economie en Middelen (BEM) met u in gesprek over enkele uitgangspunten voor het nieuwe treasurybeleid. Wij willen daarbij o.a. toetsen wat wij op de langere termijn een aanvaardbare schuldquote zouden vinden voor onze provincie, hoe wij omgaan met de rentetoerekening aan investeringen en projecten en of wij financiering van 100% deelnemingen geheel via de eigen balans laten lopen (balansfinanciering) of via projectfinanciering. Het college zal hiervoor een discussienotitie voorbereiden in opmaat naar een in maart 2023 of Q2 vast te stellen Statenvoorstel voor een herijkte treasurystrategie. Deze treasurystrategie zal alsdan nadere kaders stellen voor de bandbreedte van de financiering van Stedin of andere partijen. De uitwerking van de treasurystrategie laat onverlet dat het goed is nu ook de verdere verkenning voor een deelname in Stedin uit te voeren.

Regiogemeenten

Alle gemeenten in de provincie Utrecht hebben het verzoek van Stedin ontvangen om het aandeelhouderschap te overwegen. Provincie Utrecht heeft aangeboden om de kleinere gemeenten hierin te ondersteunen door ze mee te nemen in de informatievoorziening vanuit de cornerstone investors. Hier is door de regiogemeenten positief op gereageerd. Het betekent ook dat we hierin dezelfde planning en randvoorwaarden hanteren richting Stedin. In aansluiting op de verdere verkenning van het aandeelhouderschap door de cornerstone investors zal een overlegstructuur worden ingericht om de regiogemeenten hierin mee te nemen. Om te beginnen zijn op 17 en 22 november 2022 twee ambtelijke informatiebijeenkomsten georganiseerd om de gemeenten bij te praten over het vervolg van de verkenning. Daarbij zal ook worden geïnventariseerd of gemeenten überhaupt interesse hebben in een verdere verkenning van het aandeelhouderschap. Het is goed mogelijk dat het aandeelhouderschap voor een aantal gemeenten vanwege bijvoorbeeld hun financiële positie op voorhand al niet mogelijk is. Dan is het handig om dat zo snel mogelijk te weten. Daarnaast heeft Stedin aangeboden om een informatiebijeenkomst voor de regiogemeenten in de provincie Utrecht te organiseren. Hier zullen we ook gebruik van maken.

Vervolgprocedure:

Tijdens het bestuurlijk overleg van de cornerstone investors met Stedin op 7 november 2022 is richting Stedin nogmaals aangegeven dat wij niet meegaan in de planning van Stedin om vóór 14 november 2022 een indicatieve intekenbrief te ondertekenen en in het eerste kwartaal van 2023 definitieve besluitvorming te organiseren. Mede gelet op de verkiezingen voor Provinciale Staten (maart 2023) is de verwachting dat dit (alsdan) op zijn vroegst respectievelijk vlak vóór (indicatieve intekenbrief) en ná (besluitvorming) de zomer 2023 zal kunnen plaatsvinden. Op basis van het bestuurlijk overleg met Stedin op 7 november 2022 zal er door de cornerstone investors externe expertise worden ingehuurd voor een meer inhoudelijke analyse van een aantal documenten (o.a. due dilligence en waardebeoordeling Stedin) en vraagstukken (o.a. verdeelsleutel gevraagde bijdrage, businesscase, zeggenschap en planning). Daarnaast zullen we verder met Stedin, haar aandeelhouders en het Rijk in overleg treden over de wijze waarop wij kunnen worden aangehaakt op de afspraken die gemaakt worden in het kader van participatie van het Rijk in Stedin.

In de verdere verkenning van het aandeelhouderschap Stedin zal worden toegewerkt naar antwoorden op de vragen ten aanzien van de eerdergenoemde kapitaalvraag/verdeelsleutel, financiële businesscase, zeggenschap en planning. De verwachting is dat dit richting einde eerste kwartaal zal leiden tot een aantal scenario's voor onze deelname. Op basis van deze scenario's kan door de nieuwe Staten een integrale afweging worden gemaakt van een eventuele participatie in Stedin. Het streven is hierbij als cornerstone investors gezamenlijk op te blijven trekken, maar de uiteindelijke besluitvorming tot deelname is uiteraard ieders eigen afweging.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen